

Intensiveret fokus og investeringer i sprog og sprogteknologisk udvikling i Vestnorden

I henholdt til Charter for Vestnordisk Råd artikel 3, samt i henholdt til Erklæring om samarbejde afgivet af Islands regering, Færøernes Landsstyre, Grønlands Landsstyre og Vestnordisk Råd stk. 4, har Vestnordisk Råd den 28. august 2024 vedtaget nedenstående rekommandation efter forslag fra Færøernes delegation

Vestnordisk Råd henstiller til Færøernes Landsstyre, Naalakkersuisut i Grønland og Islands regering

at styrke samarbejdet mellem Færøerne, Grønland og Island inden for sprogpolitik og sprogteknologi

Tórshavn den 28. august 2024

Jenis av Rana

Formand

Lárus Valgarðsson

Generalsekretær

Begrundelse

I en tid præget af globalisering, digitalisering og med udviklingen af kunstig intelligens har sprogenes virkelighed gennemgået enorme forandringer. Især står små sprog over for særlige udfordringer for at bevare deres relevans og vitalitet. Sprogene i Vestnorden repræsenterer unikke kulturer med rige sproglige traditioner, men disse mindre sprog risikerer at blive marginaliserede i en globaliseret verden domineret af større sprog og økonomiske interesser. Sprogets levedygtighed i den digitale æra kræver både anerkendelse og aktiv støtte.

For at sikre vitalitet for de vestnordiske sprog anbefales et intensiveret fokus og investeringer i sprog og sprogteknologisk udvikling.

Små sprog står overfor særlige udfordringer, såsom mangel på ressourcer (både sprogdata og ekspertise), begrænset adgang til de store tech-platforme og et mindre kommercielt grundlag, der medfører behov for mere statslig støtte. Dertil kommer spørgsmål omkring datalovgivning, GDPR, og etik samt inklusion af dialekter.

De seneste år har Island investeret i sprogteknologi for islandsk med en national strategi og opnået gode resultater. Strategien med økonomiske investeringer har været afgørende for det islandske sprog i en international sammenhæng og i den bredere digitale og kulturelle kontekst. Udviklingen for islandsk kan bruges som forbillede for resten af Vestnorden.

Ved at udforske disse erfaringer og implementere lignende tiltag i Færøerne og Grønland, kan der skabes et solidt fundament for sprogenes overlevelse. Situationen argumenterer for et øget samarbejde på tværs af landegrænserne med udvikling og forskning og støtte til uddannelsesprogrammer, som kan kultivere lokal ekspertise. Disse tiltag er afgørende for, at de vestnordiske sprog ikke blot overlever, men blomstrer i den moderne verden.

Sprogteknologiske løsninger af god kvalitet kan være nøglen til god integration med adgang hurtigere til flersproget materiale. Det muliggør også øget adgang til undervisnings- og underholdningsmateriale på lokale sprog.

For at styrke samarbejdet mellem Færøerne, Island og Grønland inden for sprogpolitik og sprogteknologi, fremsættes en række anbefalinger og muligheder, som fokuserer på fælles udfordringer og synergier.

- 1) Udvikle nationale strategier eller programmer for videre udvikling af sprogteknologi af færøsk og grønlandsk

Det største vestnordiske sprog, islandsk, implementerede i 2019 deres strategiske Language Technology Programme for Icelandic. De to mindre sprog i Vestnorden, færøsk og grønlandsk, har ingen strategi eller plan for udvikling af sprogteknologi. Det anbefales derfor i høj grad, at der udarbejdes nationale strategier for færøsk og grønlandsk sprogteknologi for at specificere behov og mål. Dette udføres af ministerier, normative organer og sprogteknologer. I dette arbejde vil det være gavnligt for alle tre lande at samarbejde. Island kan som forbillede videregive erfaringer og sparre med Færøerne og Grønland, som trods nogle forskelle i

sprogsituation, har mange fælles udfordringer, som kan adresseres i et samarbejde. Omtalte strategier bør reflektere nødvendigheden af statslig investering.

- 2) Styrke samarbejde i forskning og udvikling af sprogteknologi
Udnytte kompetencer og ekspertise på tværs af de vestnordiske lande. Støtte fælles vestnordiske projekter, udveksle erfaringer og danne frugtbare netværk. Udviklingen på området medfører løbende nye teknikker, som faciliterer udvikling af nye og gode løsninger. Forskningsresultater og erfaringer skal deles til alles fordel.
- 3) Igangsætte samarbejde om uddannelsesprogrammer eller kurser for at opbygge og vedligeholde lokal kompetence og ekspertise
En udfordring for de vestnordiske sprog er mangel på lokal ekspertise i sprogteknologi. Uddannelse af eksperter og specialister er afgørende for fortsat udvikling.

Ved samarbejde vokser målgruppen og uddannelsesprogrammer og kurser bliver mere rentable. Derudover kan vi uddanne i sprogteknologi specifikt orienteret mod små sprog.

- 4) Samarbejde om lovgivning om indsamling af materiale
Mangel på materiale og data er en stor udfordring for videre udvikling af sprogteknologi for små sprog. Endnu en forhindring i dette henseende er en stram lovgivning, der besværliggør dataindsamling og -deling yderligere. De vestnordiske lande kunne samarbejde om et forslag eller skabelon til ændring av lovgivningen, så den ikke spænder direkte ben for udvikling i sprogteknologi.
- 5) Samarbejde på politisk niveau for at fremme tilgængeligheden på store platforme
I dag er mange af de vestnordiske sprogbrugere på de store digitale platforme og bruger andre sprog end de vestnordiske. Små sprog har en lille stemme, når det kommer til adgang til de store platforme. På det politiske plan bør de vestnordiske lande danne en fælles regional front, der arbejder for adgang og sproglig inklusion i de store platforme via tech-virksomheder.

Sammenfattende understreges vigtigheden af at dele viden og erfaringer, danne netværk, og udforske nye metoder gennem politisk og fagligt samarbejde. Dette omfatter også et fokus på datadeling, reguleringer og etiske overvejelser i en regional kontekst.

Samarbejde, strategiudvikling og fokus på forskning og udvikling af sprogteknologi er afgørende for at opnå digital sproglig ligestilling i Vestnorden.

Vestnordisk Råd anbefaler de vestnordiske regeringer at styrke samarbejdet på det sprogpoltiske og sprogteknologiske område således at de vestnordiske sprog sikres vitalitet og ikke marginaliseres i en globaliseret verden domineret af større sprog og økonomiske interesser.